

Неопходна је активнија улога Министарства културе и Републичког завода за заштиту споменика културе, како би се унапредио систем заштите и смањила угроженост појединих непокретних културних добара

Непокретна културна добра представљају необновљив ресурс и национално благо сваке земље. У Републици Србији, закључно са 2020. годином, у Централни регистар уписано је 2.596 непокретних културних добара, од чега је око трећине од великог и изузетног значаја. Заштита непокретних културних добара је важна како би се очувала њихова споменичка својства. Постојећа законска регулатива у области заштите непокретног културног наслеђа не уређује бројна питања, при том су поједина решења уопштена и застарела. Заводи за заштиту споменика културе, односно Републички завод и 13 територијалних завода, делатност заштите непокретних културних добара обављају у отежаним условима, што се одражава на стање појединих непокретних културних добара, која су запуштена и девастирана.

Није у потпуности успостављен адекватан регулаторни оквир неопходан за ефикасно функционисање система заштите непокретних културних добара. Делатност заштите НКД није ближе уређена посебним законом, иако обавеза за тим постоји од 2016. године. Национална стратегија, која би обухватила област заштите НКД, није донета ни 10 година након истека рока за доношење. Национални савет за културу не функционише скоро пет година, јер нису именовани чланови овог стручног тела.

Основни предуслови за несметано функционисање система заштите непокретних културних добара нису у потпуности испуњени. Процес утврђивања непокретних културних добара није довољно уређен, што има за последицу да појединим непокретностима истекне претходна заштита и пре окончања тог процеса. Није довољно уређен ни начин финансирања основне делатности завода за заштиту споменика културе, што отежава њено обављање. Такође, није у целости успостављен Информациони систем НКД, неопходан за њихову заштиту у савременим условима.

Постоји опасност да поједина непокретна културна добра изгубе споменичка својства. Међу њима се налазе и НКД од великог и изузетног значаја. Недовољан број увида у стање НКД, од стране завода за заштиту споменика културе, отежава да се стање сагледа у целости. Територијални заводи нису израдили мере заштите за око две трећине НКД, према подацима из Информационог система. Код појединих НКД нису решени имовинско-правни односи, услед чега није одређен сопственик задужен за спровођење мера заштите. Непокретна културна добра која немају одређеног сопственика или имају сопственика који није заинтересован за њихово одржавање углавном се налазе у лошем стању и није искоришћена њихова могућност за привођење намени, у циљу економске одрживости.

Кључне препоруке

Министарству културе, да:

- ↓ предузме неопходне активности на: изради посебног закона за делатност заштите НКД и доношењу стратегије развоја културе
- ↓ покрене иницијативу за ближе уређење: начина финансирања основне делатности завода за заштиту споменика културе и вршења увида у стање НКД
- ↓ успостави јединствену евиденцију непокретности под претходном заштитом, изради план допуне мера заштите код већ утврђених НКД и утврди листу НКД у лошем стању

Републичком заводу, да:

- ↓ донесе процедуре и упутства за унос података у Информациони систем НКД, као и њихову контролу квалитета

